

Изборно право у Србији уређено је Уставом, законима и подзаконским прописима. Оцењујући законитост изборног поступка, који се протеже од расписивања избора па до објављивања коначних резултата, заправо се упоређује конкретно правило (норма) са праксом - одређеном радњом. Највише „материјала“ за такво упоређивање има у подзаконским, „техничким“ прописима које доноси орган који организује изборе, изборна комисија. У Републици Србији на републичком, покрајинском и локалном нивоу власти, постоје изборне комисије које доносе *правила и упутства о изборима*. На дугом изборном путу од тих правила издвајам *радње бројања и сабирања*. Знати сабирати је неопходан, али наравно не и довољан услов законитости избора. На последњим, „ђурђевданским“ изборима (2012) навелико се грешило већ на том основном и једноставном кораку. Да ли то нећемо или не знамо ваљано да бројимо и сабирамо? Не потцењујем, питање је реторичко.

Над ђурђевданске изборе наткрила се и још стоји сумња да је пракса била супротна законској и подзаконској норми. Изборе је један број учесника прогласио незаконитим, али су их државни органи као законите и коначне објавили. Да изборна борба ипак није завршена, говоре поднете кривичне и друге пријаве, као и најаве политичара да ће се изборни поступак преиспитати.

Између осталог, оно што би морало да буде преиспитано је *пут изборног материјала* након завршетка гласања. На почетку тог угрубо, како следи, описаног пута, записник о резултатима избора потписују председник и сви чланови бирачког одбора. Потом записник и други изборни материјал спакован у запечаћене коверте и врећу за одлагање изборног материјала, преносе најмање два члана бирачког одбора и предају изборној комисији (општинска/градска). Донети изборни материјал прегледа и заприма представник (члан) изборне комисије, сачињава се записник о примопредаји и ако нема примедби и сумњи, члан комисије ће унети податке о резултатима избора у базу података. По завршетку евентуалних поступака по приговорима и жалбама у вези са изборима, изборна комисија објављује извештај о укупним резултатима избора. Коначни

резултати свих избора објављују се у службеним гласилима.

Изборни материјал са бирачког места није предат изборној комисији, већ је по завршетку гласања *остављен три сата без надзора* иједног члана бирачког одбора. Чл. 40 (1) *Правила о раду бирачких одбора за координирано спровођење свих избора расписаних за 6. мај 2012*

(
Сл. гласник РС,
бр.29/12) налажу да се изборни материјал по утврђивању резултата гласања *предаје изборној комисији „без одлагања“*.

Изборни материјал је изборној комисији *предало неко неовлашћено лице*. Чл. 38 ст. 2 *Закона о локалним изборима*

(
Сл. гласник РС
, бр, 129/07...54/11) гласи: „О примопредаји изборне документације саставља се записник који потписује представник изборне комисије и *најмање два члана бирачког одбора* који су предали изборну документацију.

Записник о резултатима избора на бирачком месту је *накнадно преправљан и прецртаван* или је чак предат непопуњен или су измењени бројеви на записнику који означавају број неупотребљених гласачких листића, укупан број гласалих бирача, број важећих листића итд. Чл. 34 (1)

Правила
гласи: „Чим утврди резултате гласања, *бирачки одбор читко попуњава записнике* о раду бирачког одбора у које, поред осталог, уписује: (...) број неупотребљених гласачких листића (...); број бирача који су гласали (...); број важећих гласачких листића (...).“

Одбијање да се у записник бирачког одбора *унесу примедбе и мишљења*. Чл. 36 ст. 2 *Закона*

гласи: „ У записник о раду бирачког одбора *унесе се и примедбе и мишљења* чланова бирачког одбора (...) као и све друге чињенице од значаја за гласање“.

Пише: Слободан П. Орловић
петак, 29 јун 2012 18:24

Чак и у самом извештају о укупним резултатима избора има неправилности - број бирача који су гласали већи је од броја гласачких листића у гласачким кутијама (где су завршили гласачки листићи тог „вишка“ бирача – једино да су их неки бирачи однели кућама?!). Ове нетачности се откривају и исправљају „логичко-рачунском контролом“ (чл. 26-39 *Правила*

), но изгледа да је и она заказала.

Закон

не регулише овакве већ обрнуте неједнакости: „Када се утврди да је број гласачких листића у гласачкој кутији већи од броја бирача који су гласали (...) гласање на том бирачком месту се понавља“ (чл. 35. ст. 9).

О изгубљеном и на улици приказаном изборном материјалу већ је доста говорено. Тамо му место није јер по чл. 75 ст. 4

Упутства за спровођење избора за народне посланике Народне и избора за председника Републике, расписаних за 6. мај 2012. године

(

Сл. гласник РС,

бр.29/12) „(...) општинска/градска изборна комисија преузети

изборни материјал одмах предаје координатору

Републичке изборне комисије (...)“.

Набројане незаконитости су део су неког, мени непознатог, укупног обима. Оне изазивају две невеселе помисли о сукобу наше изборне норме и праксе. Једна је да ли у Србији уопште постоји довољно знања да се спроведу законити избори од почетка до краја? Рецимо, врши ли се одговарајућа обука чланова бирачких одбора? Друга, још озбиљнија мисао произлази из питања да ли имамо довољно морала (поштења) за законите изборе. Правна норма уз коју нема воље да се законито примени, не значи много.

Оставити ове изборе под сенком незаконитости и аморалности значи направити још корак даље од правне државе. Све до коначног, по бирачко право и суверенитет народа фаталистичког става да се „на изборима нешто одлучује сигурно би били укинута“. А и чему избори ако су незаконити.